

ZYCIE NOWOGRÓDZKIE

DZIENNIK POSWIĘCONY SPRAWOM ZIEMI NOWOGRÓDZKIEJ.

Adres Redakcji i Administracji: NOWOGRÓDEK, ul. 3-go maja, Nr. 1. — Telefony 75 i 100.

Prenumeratę przyjmują: w BARANOWICZACH „Ekonomia”. —: w STOLPCACH: p. Engman od g. 14—15.
Nr. KONTH P. K. O. 81.287. Szeptyckiego 49. Wydział Powiatowy, pok. 10.

Tryumfalna podróż Pana Prezydenta po wschodnich rubieżach Polski

Na święcie rolników w Mirze. U pogorzalców korelickich. Nieśwież. W gościnie u żołnierzyków K. O. P. w Klecku

Wczoraj o godzinie 8 minut 30 rano opuścił Pan Prezydent Nowogródek, wyruszając do powiatu nieświejskiego. Towarzyszą Panu Prezydentowi w podróży: Wojewoda Bezcowski, dowódca K.O.P. gen. Trojanowski, dowódca K.O.P. gen. Tessarozosik, d-ca Brygady K.O.P. pułk. Juszczycki, naczelnik wojewódzkiego wydziału bezpieczeństwa Pałoz, inspektor wojewódzki Roszkowski oraz odnośni starostowie.

Dalszym etapem podróży P. Prezydenta był Mir, gdzie P. Prezydent dokonał otwarcia wystawy i pokazu rolniczo-hodowlanego.

W drodze swej Dostojny Gość jest przyjmowany z nieopisanym entuzjazmem przez całą ludność bez różnicy wyznań i narodowości.

Bezpośrednie zetknięcie się z Głową Państwa miejscowej ludności, odczucie przez nią Jego ojcowskiej dobroci, wskazówek i słów zachęty, troskliwość z jaką interesuje się najdrobniejszymi przejawami życia tutejszego, nadzwyczajna prostota — wszystko to zjednywa Mu serca ludu, który tłumnie gromadzi się do Ojca Narodu.

Do Mirza udał się Pan Prezydent przez Korelicze i Turzec. W Koreliczach zgłosił się do Niego pogorzalec, których dotknęła niedawno klęska pożaru, w czasie którego spłonęło 115 domostw. P. Prezydent w bezpośredniej rozmowie z pogorzalcami wypytwał się troskliwie o ich obecne bytowanie i złożył narazie, jako doradcą pomoc 500 zł, na ręce starosty Hryniewskiego, obiecując dalszą opiekę i zajęcie się losem nie-szczęśliwych z Korelicz, w których ludność ze łzami w oczach żegnała Najwyższego Dostojnika. Następnie odjechał P. Prezydent do Turca, własności sąsiada Łowicz-Barańskiego, byłych dóbr wielkiego hetmana Chodkiewicza, który całą swą fortunę, a w tem i Turzec zastawił, by zdobyć fundusz na walkę z potęgą moskiewską.

W Turcu nastąpił wzruszający moment, gdy pochylił przed Najwyższym Dostojnikiem swą siwą głowę weteran z 1863 r. p. Cichy, wyrażając swą radość z dożycia do szczęśliwej chwili ujrzenia Głowy Państwa Polskiego. Żegnany żywiłymi okrzykami licznie zgromadzonej ludności przy biciu dzwonów w cerkwi miejscowej odjechał P. Prezydent do Mira na otwarcie

wystawy rolniczej, połączonej z pokazem hodowlanym.

Auto Dostojnego Gościa przybyło o godz. 11-ej do Mira, gdzie przy tryumfalnej bramie zgromadzili się przedstawiciele władz, duchowieństwo, cała ludność miejscowa, i okoliczna z posłem Rdułtowskim, senatorem Kamienieckim, organizacje społeczne i rolnicze z p. Sieluzycim. W serdecznych słowach przemawiali wójt miasta i przedstawiciel rolników p. Sieluzycy, który w imieniu rolników zapewnił Najwyższego Dostojnika Państwa o dążnościach miejscowego rolnictwa do podniesienia kultury i dorobku swego dla dobra i potęgi Państwa.

W szczerych swych słowach dziękował p. Sieluzycy za odwiedzenie i chęć zapoznania się

z potrzebami tutejszego życia, za pomoc i troskliwą opiekę rządu nad rolnictwem. Po otwarciu i zwiedzeniu wystawy i pokazu hodowlanego wyruszył P. Prezydent do Nieświeża żegnany przez rozentuzjasmowaną widzeniem Dostojnego Gościa ludność.

Po drodze do Nieświeża zwiedził P. Prezydent gospodarstwa skomasowane w Saskiej Lipce, interesując się szczegółowo ich rozwojem.

W dalszej drodze do Nieświeża otoczyła auto Pana Prezydenta banderka konna osadników wojskowych, która odprawiała Dostojnego Gościa aż do murów miasta.

Przed bramą tryumfalną gdzie zatrzymało się auto, Pan Prezydent przy dźwiękach hymnu na-

rodowego przeszedł przed szwadronem honorowym 27 pułku ułanów, poczem wysłuchał przemówienia burmistrza Chołowiackiego. Wśród entuzjastycznych okrzyków tłumnie zebranej ludności między szpalierami młodzieży szkolnej, która przez całą drogę miastem zasypywała samochód Pana Prezydenta kwiatami. W ratuszu przyjął Najwyższy Dostojnik Państwa hold zebranych przedstawicieli duchowieństwa, władz, społeczeństwa, organizacji i instytucji. Jako wyraz holdu wręczył Panu Prezydentowi album pamiątkowe ziemi nieświejskiej p. Jeleński. Następnie Pan Prezydent udał się do gmachu gimnazjum, gdzie powitał Go dyrektora gimnazjum ks. Grodys, który wspominał czasy kiedy w 1919 r. zbliżyły się do Nieświe-

ża wojska polskie i zaznaczył że młodzież tutejsza pomna jest zasług Wielkiego Budowniczego Polski Marszałka Piłsudskiego i pragnie żyć i kształcić się w myśl jego zasad i wskazań.

Następnie Pan Prezydent wziął udział w śniadaniu wydanym na jego cześć przez Powiatowy Komitet Obywatelski, poczem udał się do Starostwa na posiedzenie Powiatowej Komisji Rolnej, w którym wzięli udział również: prezes Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych, posłowie Taurugiński i Makrecki, przewodniczący Sejmiku starosta Czarniecki, prezes Jeleński, komisarz ziemski Kuczyński. Wymienieni wygłosili interesujące referaty, które obrazują stan rolnictwa w powiecie i jego potrzeby. P. Prezydent wysłuchał referatów z wielkim zainteresowaniem, zabierając również głos w dyskusji, dając swe uwagi i zachęcając rolników do dalszej pracy i obiecując rozpatrzyć zgłoszone dezyderaty.

Z posiedzenia Komisji Rolnej udał się Dostojny Gość na zamek ks. Radziwiłła, gdzie powitany został przez właściciela w otoczeniu rodziny i zgromadzonych gości. Po herbatce i zwiedzeniu zamku odjechał Pan Prezydent w kierunku Klecka.

Kulminacyjnym punktem programu dnia był pobyt Najwyższego Dostojnika w Klecku w koszarach 9-go Baku K. O. P. Przed wspaniałą iluminowaną bramą tryumfalną otoczył samochód Pana Prezydenta 10 szwadron K. O. P. z rotmistrzem Grubowskim na czele, który odpowiedział Dostojnego Gościa do bramy. Tu złożył raport Panu Prezydentowi dowódca Brygady Nowogródek pułkownik Juszczycki i d-ca Baku pułk. Winiewicz, poczem przy dźwiękach hymnu narodowego w otoczeniu d-cy K. O. P. generała Zosił-Tessarosa, wojewody Bezcowskiego i swity przeszedł przed frontem kompanii honorowej.

Powitał Pana Prezydenta w serdecznych słowach burmistrz Klecka, który następnie przedstawił Dostojnemu Gościowi przedstawicieli duchowieństwa wszystkich wyznań, władz państwowych i komunalnych. Wśród entuzjastycznych okrzyków i burzliwych owacji odjechał Pan Prezydent do apartamentów d-cy Baku na odpoczynek.

Naprzężona sytuacja na Litwie

Przybycie Tubialisa i rokowania z nim. Armja za Waldemaraszem. Tubialis przyjął misję tworzenia gabinetu.

KOWNO. 23.IX. W dniu dzisiejszym pociągiem z Berlina przybył, wzywany kilkakrotnie telefonicznie przez prezydenta Smetone, minister finansów Tubialis wraz z członkiem Centralnego Komitetu partji Tautininków — Lapanasem.

KOWNO. 23.IX. Komunikat „Judische Stimme” donosi, że w sali klubu oficerskiego „Romowe” odbyła się narada oficerów litewskiego sztabu. Po naradzie kilku wyższych oficerów odwiedziło Waldemarasa,

oświadczając swą gotowość podtrzymania go i żądając, by nie usuwał się z rządu.

KOWNO. 23.IX. Według „Die-na” przybył do Kowna naczelnik powiatu olickiego Arawiczius, którego wymieniają jako kandydata na stanowisko ministra spraw wewnętrznych.

KOWNO. 23.IX. Komunikat „Elty” donosi iż Tubialis przybył do Kowna, przyjęty przez prezydenta Smetone wyraził swą zgodę na przyjęcie misji tworzenia gabinetu.

Ostre pogotowie na Litwie

KOWNO. 23.IX. W garnizonie kowieńskim zarządzono ostre pogotowie. Wszelkie urlopy wstrzymane.

KOWNO. 23.IX. Wczoraj na terenie Litwy rozrzucono ode-

zwy, alarmujące do rozprawy, alarując do rozprawy się z tyranem narodu litewskiego Waldemaraszem. Odezwy pokreślają, że nadeszła odpowiednia chwila aby obalić rządy uzurpatorów.

„Sucha” Ameryka

WASZYNGTON 23.IX Wielkie poruszenie wywołało oświadczenie senatora Howella, który twierdzi, że cała Ameryka wraz ze stolicą Waszyngtonem jest — więcej „mokra”, niż przed wojną i wesał prezydenta Hoovera do użycia swego wpływu na podległych mu urzędników, którzy patrzają przez palce na

niewykonywanie ustawy prohibicyjnej. Rewelacyjne to oświadczenie miało — ten skutek, że prezydent Hoover zażądał od senatora Howella dostarczenia faktów, które dałyby prezydentowi możliwość przeprowadzenia jak najdalej idącej sanacji w kierunku szanowania ustawy o prohibicji.

Kto wygrał?

Wczoraj w dniu ciągnięcia Polskiej Loterii Państwowej padły wygrane na następujące Nr. Nr.:

25.000 zł. — 140.024.
20.000 zł. — 125.906.
15.000 zł. — 157.833, 160.300.
10.000 zł. — 51.146, 128.536.
5.000 zł. — 52.561, 115.939, 166.005.

Teatralny kurs korespondencyjny dla kierowników i reżyserów

Związek Teatrów Ludowych w Warszawie, ul. Tamka 1, od szeregu lat otacza wszystkie teatry niezawodowe troskliwą opieką artystyczną. W tym celu między innymi prowadzi stale i systematycznie krótkoterminowe kursy instruktorskie.

W obecnym roku organizuje specjalny kurs teatralny korespondencyjny dla kierowników i reżyserów teatralnych.

Kurs ten ze względu na swój system staje się dla wszystkich dostępny, nie odrywa bowiem nikogo od codziennych zajęć i nie zmusza do wyjazdu, a zapewnia zdobyć potrzebnych wiadomości teatralnych.

Program kursu obejmuje wszystkie przedmioty teoretyczne i praktyczne z zakresu teatrolologii.

Czas trwania kursu przewidywany przez 8 miesięcy. Szczegółowy prospekt na żądanie, wysłała Związek Teatrów Ludowych, Warszawa, ul. Tamka 1.

Powiat nieświeski

Po daniu krótkiego rysu historycznego powiatu nieświeskiego przyjrzyjmy się, co szczególnie powiatowi dolega i jakie są jego widoki rozwoju na przyszłość. Otóż cała praca jaką w innych powiatach województwa koncentruje się w Nieświeżu w Sejmiku. — Ten biorąc za podstawowy warunek rozwoju gospodarczego powiatu postulat dobrych przedewszystkiem dróg, wybudował go w swych początkach na pierwszy plan. I o ile przed wojną powiat nieświeski słył z bezdroży, połamanych mostów, grobil nie do przebycia, dziś należy to już do bezprowalnej przeszłości. — Wszystkie najważniejsze arterie komunikacyjne doprowadzone zostały do możliwego porządku. Może się po nich spokojnie posuwać każdy wieniek, co przy rzadkiej sieci kolejowej ma ogromne dla gospodarstwa i rozwoju znaczenie. Rozumie to ludność miejscowa, która nie szczędzi pracy przy robotach szarawarkowych. — Gdy przed kilkoma laty wprowadzono nieznaną ludności było co niemiara, przebakiwano nawet co nie coś o pchaszczy, dziś kiedy się ludność przekonała, jakim udogodnieniem są dla niej dobre drogi, chętnie spieszy do pracy przy budowie nowych i naprawie starych dróg.

Drugą dziedziną, którą Sejmik otoczył szczególną pieczą jest rolnictwo. Powiat nieświeski jest bowiem jak inne powiaty województwa typowo rolniczym. Sejmik pracuje tu w kierunku oświaty rolniczej, doskonalenia rolnictwa, podniesienia gospodźnictwa indywidualnych i t. p. W tym celu wciąga się rolników do współpracy w organizacjach społeczno-rolnych, udziela im przy pomocy fachowej i finansowej. Aby rolnikowi zilustrować, czym jest kultura rolnicza Sejmik założył w Hanusowszczyźnie fermę, uruchamiając równocześnie w powiecie szereg polek doświadczalnych, w których przeprowadza się badania i zapoznaje rolnika z postępiami naukowymi. Największe znaczenie przywiązuje w tym kierunku Sejmik do komesacji, nad którą pracuje dwóch agronomów utrzymywanych przez M-stwo. Ref. Roln. Podkreślić tu należy, że jest to pierwsza tego rodzaju próba w całej Rzeczypospolitej.

Wracając do fermy w Hanusowszczyźnie, podkreślić należy, że niestety daleko jej jeszcze do tego, aby stanęła na właściwym poziomie. Sejmik bowiem otrzymał ten majątek zupełnie zdewastowany. Potrzeba więc było olbrzymich wkładów, na które Sejmik dotychczas jeszcze w dostatecznej mierze zdobyć się nie może.

Ferma została założona w 1924 roku w wydzierżawionym od państwa majątku Ganusowszczyzna; ma ona mieć typ hodowlany i jako taka ma za zadanie: a) być wzorowym gospodarstwem, prowadzonym na podstawach handlowych, a mającym wykazywać dobruim przedewszystkiem rolnikom korzyści z racjonalnego rolnictwa, opartego na najnowszych zdobyczkach nauki i techniki rolniczej; b) dostarczać dla rolników powiatu dobry materiał hodowlany i nasienny, oraz drzewka owocowe; c) wreszcie trzecim zadaniem jest skupianie i opracowanie całego materiału doświadczalnego, zdobytego na terenie powiatu w poszczególnych doświadczeniach.

Obok fermy Sejmik posiada zakład doświadczalny, w którym się pracuje nad ważnym dla powiatu świeskiego zagadnieniem racjonalnej uprawy koni. Gleba bowiem powiatu szczególnie pod uprawę koni czyni się

nadaje, dając ludności duże korzyści. Organizacja weterynaryj datuje się w powiecie od roku 1924. Chodzi tu głównie o podnienie hodowli i o budowę rzecznicy powiatowej. Niestety Sejmik nie ma na to ostatnie funduszy. W każdym jednak razie dotychczas Sejmik uruchomił duże przychodnie weterynaryjne w Nieświeżu i Klecku, nad którymi czuwa personel sejmikowy złożony z dwóch lekarzy sejmikowych, dwóch miejskich i trzech ogólnych.

I w dziedzinie zdrowotności uczynił bardzo wiele. Utrzymuje bowiem dwa szpitale w Nieświeżu i Klecku na 35 łóżek, 4 przychodnie; ogólnie w Nieświeżu, Klecku i Sinawie oraz przeciwgruźliczą w Nieświeżu, licząc poza tym dźwię sumy na laznie, asenizację — na budowę racjonalnych studziń, higienicznych usteępów i śmietników, wprowadzając przy tym pneumatyczne usuwanie nieczystości i remontując rytualne kąpieliska.

Opiekę społeczną zredukował Sejmik do prowadzenia schroniska dla dzieci, w którym mieści się 110 dzieci. Wyróżniając się dziećmi tego schroniska pobierając bezpłatnie naukę w Seminarjum Nauczycielskim i Gimnazjum Państwowem w Nieświeżu.

W dziedzinie szkolnictwa zachodzi niestety duża dysproporcja między życzeniami a możliwościami finansowymi sejmiku tak że w tej dziedzinie pomoc Sejmiku jest bardzo nikoma. Przedsiębiorstw komunalnych ma Sejmik kilka wszystkie oparte na samowystarczalności. Doskonale prosperujące betoniarstwo sejmikowe przynosiąca niewielkie realne korzyści dla powiatu, pod względem sanitarnym i bezpieczeństwa ogniowego, ale i poważne zyski. Początkowo istniała betoniarstwo w Nieświeżu, dziś są już w Klecku, Sinawie i Horodzieju. Wszystkie pracują całą parą, nie mogą często nastarczyć zamówieniom.

Za okres czasu od 1923 roku do 1 stycznia 1928 r. przeterminowano 7080 beczek cementu i wyprodukowano: dachówki 379973 szt., cembrowiny studziennych 5927 szt., rur przepustowych do mostów 2577 szt., kominów 2383 szt., płyt chodnikowych 25025 szt., pustaków 10687 szt. i cegły 40313 szt.

W roku ubiegłym uruchomio-

no mechaniczną torfiarnię w Soltanowszczyźnie. Uczyniono próbę w przeciągu krótkiego czasu wykazała, że produkowana torf jest w bardzo dobrym gatunku, a produkcja roczna będzie przynosić Sejmikowi kilkanaście tysięcy złotych rocznie.

Dalej do dochodowych przedsięwzięć należy stolarnia założona w roku ubiegłym. Rozrosta się ona niemal z tygodnia tygodniem, zawiązała się w wielkiej mierze zmechanizowaniem pracy. Samorząd gminny powołany to zycia w końcu 1919 r. przetwarla do połowy 1927 r. Niepomniemie długa kadencja organów uchwalodawczych samorządu gminnego hamowała jego rozwój gospodarczy. W połowie 1927 r. zostały dokonane nowe wybory Rad Gminnych. Działalność tych Rad znacznie rozszerzyła od tego czasu pola działalności. Do najświetniejszych zagadnień rozwiązanych przez samorząd gminny pomyśle należy: zopatrzenie szkół w inwentarze szkolne, uperząkanie i budowanie własnych budynków szkolnych i gminnych, rozpoczęcie inwestycji w budowie szkół i szereg innych drobniejszych spraw.

Roboty w samorządach miejscowych jest bardziej jeszcze widoczna, jeśli się weźmie pod uwagę niedawny wykład 2-cho miast Nieświeża i Klecka, zwanego tego ostatniego wiecznie tońanego w bajorach pola. Obecnie oba miasta mają wygląd coraz bardziej kulturalny. Główną troską władz miejskich jest stan sanitarny miasta; pod tym względem zrobiono bardzo dużo: wybrukowano ulice, położono cementowe chodniki, doprowadzono do porządku ustępy i śmietniki, uruchomiono własną asenizację, wreszcie wprowadzono elektryczne oświetlenie ulic.

Na ogół samorządy gminne tak miejskie jak wiejskie przeżywały coraz bardziej wznoszące się kryzysy finansowe, domagając się koniecznego rozwiązania. Źródła dochodowe ściśle określone ustawą wyszły nie do maksimum, nie pokrywają jednak tych niezbędnych, z każdym rokiem wznoszących, wydatków. Taka mniej więcej w ogólnych zarysach jest ogólna sytuacja w powiecie nieświeskim.

czym warsztatów pracy (sklepowy, wytwórni, biur). Oplata za naukę i koszty wyieczek wynosi zł. 50. Koszt utrzymania (żywienia i mieszkania) w czasie pobytu na Kurse ponosi uczeń. Mieszkanie w postaci wspólnej bursy zapewniono. Podanie o przyjęcie, wraz z odpisem świadectwa szkolnego i życiorysem, należy kierować pod adresem Związku Spółdzielni Rolniczych Rzeczypospolitej w Warszawie, ul. Grzywny 13.

Zgłoszenia do dn. 15 października r. b. przyjmującej wszelkich informacji dodatkowych udziela Sekretariat Kursu (w godzinach biurowych, telefon 339-65).

Czy jesteś członkiem L. O. P. P.

Rys historyczny Nieświeża

Kiedy i kto był założycielem Nieświeża nie wiadomo, w każdym razie istniał już w wieku XIII. Historia wspomina o księciu Jerzym Nieświeskim, który razem z innymi książętami ruskimi walczył nad rzeką Kałką z Tatarami. Nieśwież był własnością szereg książąt ruskich do 1492 r. a potem przeszedł do rąk Kiszków; pozostawał ich władani do 1533 r. kiedy jako wiano córki Stanisława Kiszki, przeszedł do rąk Radziwiłłów. Za Kiszków Nieśwież został włączony do województwa Nowogrodzkiego, będącego częścią składową Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Powiat nieświeski to zachodni skrawek urodzajnej Sluczczyzny, pozostałej po traktacie ryskim przy Rosji, która przed wojną była najbogatszą częścią mińskiego guberni. Mimo tych wszystkich trudności znaleźli się ludzie, prawie wyłącznie pochodzący z miejscowego społeczeństwa, którzy ofiarnie stanęli do pracy i wtemnaniu się frontu rosyjskiego, ukończeni Nieświeża padli ofiarą zdemoralizowanego i rozbestwionego żołdactwa rosyjskiego, pracując całą siłą na wschód. Pogromi i rabunki były wtedy na porządku dziennym.

W czasie ofensywy polskiej w 1919 r. pod Nieświeżem przeszedł oddział majora Dąbrowskiego. Patriotyzmi Nieświeżanie porwali za broń, by pomódz wojsku polskiemu. Niestety okazało się, że był to tylko wykład partyzancki mra Dąbrowskiego; bolszewicy powrócili i rozpoczęli okropne prześladowania. Padło wtemczas zamęczonych w okrotny sposób 5 młodzieńców z profesorem gimnazjalnym Wolnistym na czele.

Po wypędzeniu bolszewików i objęciu kraju przez Zarząd Cywilny Ziemi Wschodnich terytoryum dzisiejszego powiatu nieświeskiego należało do powiatów Sluckiego i Baranowickiego. Odrazu zaczęła się intensywna praca na wszelkich polach. Ale nadszedł 1920 rok a z nim nowy najazd bolszewicki trzeci z rzędu. Znowu duża część polskiego społeczeństwa musiała emigrować na zachód, a młodzież prawie bez wyjątku wstąpiła

Pić albo nie pić—oto jest pytanie?..

Wiele mówimy o Ameryce — zlego i dobrego. Złwascza ci, którzy tam nie byli lub ją wyprowadzić surowe sady krytyczne. Wiele rzeczy tam im się nie podobą, zlwascza prohibicja. Tymczasem ta ośmieszona prohibicja, pomimo, że każdy może upić się tam jak za dawnych „mokrych” czasów, — sprawila wielką i korzystną przemiane; wzmożla wydajność pracy, powiększając zarobki, zmniejszila znacznie przestepczosc, rozwignęla przemysł rozrywkowy („przemysł wolnych godzin”) podniosla kulturalnie szerokie masy robotnicze. Wódka oczywiście jest — ale jest droga i podła, a pijaństwo jest utrudnione, ograniczone, prześladowane. Znaney try sprawy twierdzą, że prohibicja udala się w 80-ciu procentach.

Ze dobrobyt szerokich mas w „suchej” Ameryce podniósł się znacznie — dzięki zmniejszeniu się niepomiernego pijaństwa za „mokrych” czasów — temu zarzeknąć się nie da. Ze wzrostem dobrobytu rolnik jest w większoscì wypadków właścicielem domu pod miastem, ma swego Forda, posiada oszczędności, ma zabezpieczoną przyszłość — słowem nie jest

parjasem, jak u nas. Przytoczę jeden, tylko cyfrę statystyczną, ilustrującą jak wygląda przezorność „w suchej” Ameryce. Oto na ogół ludności Stanów Zjednoczonych 120 milionów, 65 milionów ludzi, jest ubezpieczonych na życie. Suma polis wynosi 100 milijardów dolarów, co daje przeciętnie z góra 1500 dolarów na głowę. Nikt mnie nie przekona, że człowiek regularnie „zelewający robaka” jest zdolny do myśli o jutrze, że człowiek kiełszka hartuje się w ciężkiej walce o byt — alkoholom.

Nie zamierzamy propagować u nas abstynencji, chodzi tylko o pewną wstrzeźmiewalność, o jeden kiełszek mniej, a natomiast o oddanie zuoszczędzonych groszy, które miesięcznie uczynią złote — na zabezpieczenie jutra, na polisę asykuracyjną do P. K. O.

Co słychać w powiecie?

24
Wtorek
Dziś: N.M.P. Op.
Jutro: Władysława

Biuletyn stacji meteorologicznej w Nowogrodzku z dnia 23 IX 1929 r.

Godz. 6.17. — Cisnienie powietrza 752; kierunek wiatru północny, szybkość 3 m. na sek. Niebo i, zachmurzone. Temperatura powietrza + 7°.

Godzina 12.17. Cisnienie powietrza 755; kierunek wiatru południowy, szybkość 2 metry na sek. Niebo 0,8 zachmurzone. Temperatura powietrza +16,6°.

Godzina 20.17. Cisnienie powietrza 760; kierunek wiatru północny, szybkość 4 metry na sek. Niebo w 10 zachmurzone. Temperatura powietrza + 7,6°.

Kronika Towarzyska

— W sobotę dnia 21 b. m. w Kościele parafjalnym w Wolicynie, Ks. probaszcz Udalski poświęcił wianek małżeńskich panny Marii Rozłaczewej, córki Starosty Wolicyńskiego, z p. Janem Szrzdnicim por. 1 p. art. pol. w Szawawie.

Trzeba pamiętać o szych obowiązkach

Pomimo niejednokrotnych prób skierowanych przez Komitet Powiatowy L.O.P.P. w Nowogrodzku do Zarządów Kół L.O.P.P. o nadsyłanie miesięcznych sprawozdań wraz z gotówkami, wiele Kół nie zastosoowało się do powyższego i do dnia dzisiejszego nie dają żadnej odpowiedzi.

Przeto Komitet Powiatowy L.O.P.P. na posiedzeniu swym w dniu 15.IX.29 r. postanowił zwrócić się do wszystkich Kół z prośbą, aby Zarządy Kół L.O.P.P. zechciały obowiazkowo do dnia 1.X t. j. rozpocząć się VI Tygodnia Lotniczego wpłacić znajdującą się w kolach gotówkę na konto czekowe w P. K. O. Nr. 81.183, Komitetu Powiatowego.

Przypomnienie

Z dniem 15 października upływa termin rejestracji osób urodzonych w r. 1911 Tymczasem do chwili obecnej zgłosiło się tylko 20 osób. Wobec tego, celem uniknięcia natłoku w ostatnich dniach rejestracji pożądanym jest natychmiastowe zgłoszenie się osób podległych rejestracji.

Tragiczne skutki braku dozoru

Dnia 20 września w mku Wsiedlubi utopił się 8-letni Pawłowski Józef. Dziecko pozostawione bez dozoru prało w stawie bielznie.

Kradzież walizki

Dnia 22 września na manesz Nowogrodzkiem skradziono z furmanki walizkę osadnika Grodzkiego Kazimierza zawierającą rozmaite garderobę ogólnej wartości 800 zł.

Przez okno do sklepu

W nocy z dnia 22 na 23 września w Zdzięciole do restauracji Stasiewicza Zygmunt dostali się przez okno niewykryci sprawcy i skradli kilkanaście pudełek sardynek, około 50 tabliczek czekolady i kilka butelek wódki ogólnej wartości 250 zł.

REKLAMA
Jest dzwignią handlu

Piękno ziemi nowogrodzkiej

Zdarzył się czasem, że pod natłosem szarych piasków nadbrzezi, przytłaczających jednoznacznością szarych płasczczyznych wyłowi się złota łza burzyny, jak zapomniany w pradawnych czasach uśmiech jakiegoś dobrego boga. I nagle te szare caliny piaskowe rozlaza się, położy się na oczach prześlizniętym niezapomnianym czarem i zacznie patrzeć na nie, jakby właśnie przez krawo złote przezrocze burzyny.

Tak oto jest i z tą ziemią, rozosi się w dorzeczu Niemna, rozosiłarla a za stolicej ma stary, odychający wspaniałą przesiadłością zapomniany w głębokich lasach — Nowogrodzek.

Idoprawdy zdziwienie ogarnia, gdy się weźmie pod uwagę, że pojęcie szarzyzny, przylgnęło do tej ziemi i jakie niezastuzenie. A było to pewno tak. Przyszędł jeden z drugim taki pan z duszą smutną jak pozółkle karty papieru, nad którym długie godziny spędzał w mozołej jałowej pracy i ze szkieletem na oku zastąpionym bielmem nieopowiedzianego smutku zaczął badać, szukać, dochodzić i mierzyć z cyrkiem w rękę. Powstawały stąd wywody, długie tasierne liter przyrządzające szarych. I już przylgnęło miłośno szarzyzny do tej ziemi przesiadłej, której piękno jest jak kryształ burzyny zapomniany w piaskach nadbrzezia.

Bo i cóż z tego, że niebo chmurami zasnuże, że słońca nie widać, ale za to, co za romantyzm krajobrazu, jakie bogactwo przemian wewnętrznych w wyrazie tej ziemi. Leży uśpienie to swoiste i nieopowiedziane piękno i w lasach ogromnych, w zwierciadłach jezior wiatowanych w serce ziemi, i w tej drodze piszczyściej poprzestanej młoda bujną sośniną i w tej przyrodziej kapliczce, i w tym mokradle, co cię wabi ku sobie soczystą zielenią bujnych traw i zawsze i wszędzie i o każdej godzinie.

Niewierzysz pewno szary młodzieńcu murów wielkiego miasta i nie uwierzysz, zapatrzonny w malenki kwadracik swojego nieba. Więc chodzi. Oto weźmie się pod ręce jak dwał dobry przyjaciele, uśmiechnięci serdecznie. Bo gdy się idzie po tej ziemi Nowogrodzkiej, pielgrzymuje do świętego chramu, trzeba z serca wyrzucić wszystką zawiść, zostawić na boku wszystkie codzienne troskę i być jak dziecko ciche, radosne, bezwonne.

Pójdziemy więc sobie bez celu, bez planu, jakągdz, szosa, droga i polem naprzecyli, za pomrok lasów odwiecznych i zapomnianych uroczyszc. Nie trępują nas, poszukiwaczy piękna, żadne więzy. Tak oto przechodząc, najlepiej możemy zobańczyć wszystko i nabrać szerokiego oddechu, ile tylko płuca zmieszczą.

Albo Świteli Jesteż w Polsce jezioro, któreby choć w części równać się mogło z tą perłą? Jest dzwiny czar zakłęty w przeczysłych wodach jeziora, w którego falach przegłąda się las i młody zagajnik, w którym napróżno by szukał, dzisiaj Świtelniczki. Chocia z tego naprawdę powiedzieć nie można. Może się gdzieś po brzegach w wicioryz kszycowce błęka się uśmiechnięta zjawa dziewczęca, o oczach głębokich jak rozświetlona tafla jeziora. Lecz obecnie nimy przybrały grzeszne ciało w kostnym kapielowie i plażują się latem i kąpią w jeziorze jak sreny.

Więc gdy wrócimy z takiej podróży, gdy znów znajdziemy się w szarych murach wielkiego

Odczyty profesorów zagranicznych

WARSZAWA 29.IX. W dniu 23 b. m. o godz. 18-iej w gimnazjum im. Królowej Jadwigi odbył się odczyt w języku francuskim (ze streszczeniem w języku niemieckim) prof. dr. P. Denglera Dyrektora Instytutu Austro-Amerykańskiego w Wiedniu p. t. „Międzynarodowa wymiana profesorów i studentów, jako podstawa przyszłych stosunków międzynarodowych”.

Międzynarodowy handel spółdzielczy

Ostatni numer czasopisma „Spolemi” podaje ciekawe informacje o stosunkach handlowych Związku Spółdzielni Polskiej z organizacjami spółdzielczymi zagranicznymi:

„Już od szeregu lat pozostaje Związek Sp. Sp. R. P. w stałych stosunkach handlowych z obunajwiększymi organizacjami spółdzielczymi Wielkiej Brytanji, t. j. z Hurtownią Angielską i Hurtownią Szkocką, przyczem w poważnej mierze są to transakcje towarowe wymienne. — Przedmiotem tej wymiany są z jednej strony sprzedawane przez Związek Sp. Spoż. od Hurtowni Angielskiej towary kolonialne pierwszej potrzeby, jak herbata, kawa, korzenie, surowce roślinne od wyrobu mydła (olej kokosowy i palmowy) oraz zakupowane wyłącznie w Hurtowni Szkockiej towary. W 1928 r. Związek zakupił tych towarów w obydwu Hurtowniach na sumę zł. 2.275.900, Wzajemnie Związek eksportuje do Angliji i w znacznej procentie dostarcza otu wyżej wymienionym Hurtowniom towary polskie, jako to: meble gięte, jajka, a ostatnio czynione są starania o zorganizowanie stałych dostaw pol-

skich bekonów oraz innych artykułów, nadających się do eksportu z Polski. W 1928 roku wartość dostarczonych wspomnianym organizacjom spółdzielczym Anglii polskich towarów nie dorównywała jeszcze wartości zakupów czynionych przez Związek w tych Hurtowniach. — W celu podtrzymania stałego kontaktu ze spółdzielczością Wielkiej Brytanji i w sprawie handlowych transakcji handlowych zakupu i sprzedaży, Związek posiada w Londynie biurowce. — O ile chodzi o stosunki handlowe Związku z organizacjami spółdzielczymi innych krajów, to należy nadmienić, że Hurtownia Francuska jest stałym dostawcą oliwy niecisłej, sardynek i waniłji. Natomiast Hurtownia Szwajcarska w Brazylii jest stałym odbiorcą polskich jej dostarczonych. —

„Liczy ogólnie eksportu Związku zagranicę w 1928 r. przedzwowanie stałych dostaw pol-

Wzrost produkcji węgla i żelaza w lipcu r. b.

Produkcja górnicza i hutnicza w lipcu r. b. wykazuje znaczny wzrost. Produkcja węgla kamiennego z 3,5 milionów tona w czerwcu r. b. wzrosła w lipcu r. b. na przeszło 4 miliony ton, czyli o 15 proc. gdy w tychże miesiącach r. 1928 zwiększyła się z 3.192 tys. ton na 3.248 tys. ton, czyli o 2 proc. Produkcja rudy żelaznej z 59,1 tys. ton w czerwcu r. b. wzrosła w lipcu r. b. na 65,6 tys. ton, czyli o 11 proc., gdy w tymże miesiącach r. 1928 — 61,4 tys. ton, czyli o średni wzrost wynoszący 4 proc. Produkcja surówki z 58,3 tys. ton w czerwcu wziętości r. b. wzrosła w lipcu r. b. na 65,7 tys. ton, czyli o 13 proc., nosiła tylko 2-4 proc.

Zapomogi na walkę z chorobami społecznymi

Na walkę z chorobami społecznymi i specjalnej (leczenie) — leczniczymi ministerstwo spraw wewnętrznych udzieliło w wziętości r. b. następujących zapożyczeń: 1) na walkę z gruźlicą i sportowe — 29.500 zł. na prowadzenie świetlicy i gasienic bezalkoholowych w Warszawie; 2) na różnej innej, jak: kursy, wydawnictwa, udział w Międzynarodowym Burde w celu walki z alkoholem w Lozannie — 25.000 zł.; 3) na zwalczanie tyfusów i ospy — 8.000 zł.; 4) na rece Polskiego Komitetu do Zwalczenia tyfusów.

Elasta zostana u nas wspaniale niezatarte i nigdy już więcej mówić nie będziemy, że ta przesiadła ziemia, która jest darem dobrego boga w błogosławionej chwili twórczego zaganiania jest szara i pełną jedności.

Bo oto wiedz, żeśmy znalezi krawo-złoty burzyny, słowny odprysk najcudniejszego serca ziemi Nowogrodzkiej.

F. Jacek Roliecki

ROZMAITOŚCI

Pierwsz na świecie wypływalnia aeroplanów. Wobec rozwoju komunikacji lotniczej w St. Zjednoczonych, w Kansas City zorganizowane zostało pierwsze na świecie przedsiębiorstwo wynajmu aeroplanów na dowolny czas. Nowa firma nosi nazwę Saunders Fly - it Yourself Co. Każdy, posiadający „prawo lotu”, będzie mógł wynająć aeroplan za opłatą 20 dolarów na godzinę, jeśli zaś sam nie może pilotować, będzie mógł wynająć aeroplan wraz z pilotem za opłatą 30 dolarów na godzinę.

RADJO-PROGRAM

WARSZAWA fala 1411

Wtorek 24 września

- 11.56—12.05. Sygnał czasu.
- 12.05—12.50. Muzyka z płyt gramof.
- 12.50. Wiadomości z P. W. K. z Pozn.
- 13.00. Kom. rolniczy i meteorol.
- 15.40. Kom. gospod.
- 16.15. Chwilka lotnicza.
- 16.30. Program dla dzieci.
- 17.15. Z podróży sprawozdawcy radiowego.
- 17.25. Odczyt z działu „Sport i Wychowanie fizyczne”.
- 17.50. Ostatnie nowiny z Wystawy.
- 18.00. Koncert popularny.
- 19.00. Rozmaitości.
- 19.50. Transmisja z opery Pozn.

Środa 25 września

- 11.56—12.10. Sygnał czasu
- 12.05—12.50. Muzyka płyt gram.
- 12.50. Wład. z P.W.K. w Pozn.
- 13.00. Kom. meteor., kom. przygodn.
- 15.40. Kom. gospod.
- 16.15. Kom. harcerski.
- 16.30—17.15. Muzyka płyt gramof.
- 17.15. Kom. przygodne.
- 17.25. „Skryzjanka pocztowa”.
- 17.50. Ostatnie nowiny z Wystawy.
- 18.00. Koncert popularny
- 18.00. Rozmaitości.
- 19.25. Kom. roln. i meteor.
- 19.56—20.05. Sygnał czasu.
- 20.05. Odczyt z Krakowa.
- 20.30. Koncert solistów.
- 21.30. Słuchowisko z Wilna.
- 22.00. Kom. meteo
- 22.20. Kom. polic., sport, nadpr.
- 23.00—24.00. Muzyka tan. Poznania.

Zgubiona książeczkę wojskową, wydaną przez P.K.U. Lida na imię Władysława s. Stanisława i Marjanny Stankiewicz rozczn. 1903 unieważnia się.

Szwedzkie „Dziła” do młynów, motory tartaków, stacyi elektrycznych—najtańsza siła zapędowa po wodzie. Marka „Elwit”. Dogodne warunki spłaty do dwóch lat WILNO, ul. Mickiewicza 27—tel. 12—47. ST. STOBERSKI.

Unieważniam zgubione zaświadczenie o zaliczeniu do kat. „D” wydane przez 55 p.p. na imię Adolfa Draguna rocznika 1902.

Zycie gospodarcze

Grzyby

W Poznaniu notowano ostatnio następujące ceny rynkowe za 1 kg. w złotych: pieczarki 3.00—4.00 zł., borowiki 3.00—5.00, maślaki 3.00, kurki 2.00—3.00, kozaki 2.40, sówki 2.00.

Lubelski rynek grzybów suzonych wykazuje tendencje bardzo mocną ze względu na duże zapotrzebowanie ze strony eksporterów, notowano: grzyby suszone białe prima 18.00, gat. 15.00, pośledniejsze gatunki 10.00 — 12.50 zł. za 1 kg. w hurcie.

Ceny grzybów świeżych w Wilnie na targu kształtowały się następująco: grzyby mieszane 0.30 — 0.35, za 1 kg., grzyby prawdziwe t. j. borowiki 2.50 — 2.50, rydze 1.20 — 1.50. Dowóz średni.

Chmiel

Na lwowskim rynku chmielu panuje depresja i tendencja zniżkowa, spowodowana hiperprodukcją światową przy minimalnych obrotach, gdyż do dnia dzisiejszego sprzedano chmielu nowego zbioru wszystkiego paręset centnarów, za który płacono od 5 do 10 dol. za 50 kg. zależnie od gatunku. Usposobienie wyzeczkujące.

Na lubelskim rynku chmielu brak zainteresowania, kupcy nie zawierają żadnych transakcyj, gdyż oczekują targów chmielarskich w Lublinie, które rozpoczyna się w dniu 30 września r. b. wobec czego ceny dotychczas nie ukształtowały się. Naogół tendencja bardzo słaba.

OGŁOSZENIE

Sąd Okręgowy w Nowogrodzku. Wydział Rejestru Handlowego niniejszym ogłasza, że na zasadzie uchwały Walnego zebrania likwidacyjnego, spółdzielni Mleczarskiej w Kozłakowiczach - Pietrewiczach, zarejestrowanej pod Nr. 246, pow. Baranowickiego, odbytego w dniu 2 sierpnia 1929 roku, postanowiono jednogłośnie zlikwidować spółdzielnię, oraz do komisji Rewizyjno-Likwidacyjnej wybrano: Teodora Doroszewicza, Jana Kęsika i Nikifora Mroza.

(—) Br. Downar-Zapolski p. o. St. Sekretarz

K. Rzepiński w. z. Sędzią Rejestrowy

Zakład Krawiecki
St. KRAUZE
Wilno, ul. Wileńska 32, m. 2, I piętro
przyjmuje zamówienia tak z własnych jak i z powierzonych materjałów

M. DEULL egzystuje od 1894 r.
Wilno, Jagiellońska 3-6. — Tel. 811

Składy: Słowackiego 27, Tel. 14-46.
WĘGIEL górnośląski concernu „PROGRESS” Katowice. Dąbrowskich pierwszorzędných kopalń. Do opalu domowego fabryk, cegielni i celów kowalskich.
KOKS opalowy, kowalski i giserski. Sprzedaż hurtowa i detaliczna.

WILEŃSKIE BIURO RADJOTECHNICZNE
B-cia HATTOWSCY i Spółka inż.
WILNO, ul. Mickiewicza, 23. tel. 4-05.

— DZIAŁ —
PRĄDÓW SILNYCH
Budowa elektrowni i wszelkich urządzeń wysokiego i niskiego napięcia.
Dostawa wszelkiego rodzaju maszyn, kabli i przyrządów elektrycznych fabryk krajowych i zagranicznych.

Zakłady mechaniczne „**URSUS**” Wytwórnia samochodów
Czechowiczach pod Warszawą
wykonuje

samochody ciężarowe, AUTOBUSY, polewaczki ulic, wozy rekwizywowe straży ogniowej i t. p. na podwoziach TYP A nośności 2—2½ tonn i na podwoziach TYP A w nośności 2½—3 tonn
Wozy te, wykonane całkowicie w kraju, z krajowego materiału, wyróżniają się mocną budową, solidnym wykonaniem, sprawnością w pracy i małymi kosztami eksploatacji, specjalnie nadają się na polskie trudne drogi.
Reprezentacja na rejon województwa Wileńskiego i Nowogrodzkiego
Inżynier L. JANOWICZ
w Wilnie, ul. Ponarska 55, telefon 13-30 1416—3
Zastępstwo rejonowe w Baranowiczach inż. **A. WINNIKOW.**

Czy jesteś członkiem L.O.P.P.

Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich

W WARSZAWIE

ODDZIAŁ W WILNIE

ul. Końska 12, tel. 4-91

Przyjmuje do sprzedaży wszelkie ilości **MASŁA, SERÓW I JAJ**

Dostarcza kompletne urządzenia dla mleczarni ręcznych i parowych, oraz wszelkie artykuły w zakres techniki mleczarskiej wchodzące

KURSY
pielęgnowania i wychowania
— DZIECI —

(Z programem rocznym)

Program obejmuje kurs teoretyczny i praktykę w szpitalach, przedszkolach i żłobkach.

— Wykładane są następujące przedmioty: —

- Anatomia i fizjologia
- Hygiena i bakterjologia
- Patologia ogólna
- Hygiena dziecka
- Opieka społeczna nad dzieckiem Gry i zabawy
- Dyetyka dziecka
- Choroby dzieci i pielęgnowanie dziecka chorego
- Psychologia i wychowanie

W kursach biorą udział profesorewle naszej wyszchnicy i lekarze specjaliści w chorobach dziecięcych (pod kierown. Prof. U. S. B. Wacława Jaszińskiego). Zapisy są przyjmowane w lokalu **Rocznich Kursów Handlowych**, WILNO, ul. Mickiewicza 22 — 5, od 5—7 wiecz. codziennie oprócz świąt. 1415—4

STANISŁAW JEZIEŃSKI

Wilno, ul. Wielka nr. 28.

POLECA:

Płótna, Prześcieradła, Koldry watowe, Koce pluszowe, Serwety, Kapy, Poduszki, Podpinki, Kószule damskie Pończochy, Chustki do nosa, Bielizna męska oraz duży wybór towarów wełnianych, Bostony, Szewioty i Musin de Lens.

OGŁOSZENIE

Zarząd więzienia w Nowogrodzku niniejszym ogłasza na dzień 4.X 1929 r. przetarg ofertowy na dostawę artykułów żywnościowych.

1. Żyta	w ilości 12000 kg.
2. Ziemniaków	50000 kg.
3. Kaszy jęczmiennej	500 kg.
4. Kaszy jaglanej	500 kg.
5. Buraków	1000 kg.
6. Marchwi	500 kg.
7. Słoniny I gat.	1500 kg.
8. Szmalcu wieprzowego I gat.	300 kg.
9. Ryżu	300 kg.
10. Makaronu I gat.	300 kg.
11. Fasoli	500 kg.
12. Cebuli	300 kg.

Oferty w zalakowanych kopertach należy składać w kancelarii więzienia do godziny 12 dnia 4 października 1929 r. z dołączeniem wadium w wysokości 3 proc. oferowanej sumy, kwitem Kasy Skarbowej, względnie gotówką przed komisją.

Zarząd więzienia zastrzega sobie prawo wyboru oferenta niezależnie od wyniku przetargu, oraz przeprowadzenie przetargu ustnego. Otwarcie ofert nastąpi w dniu 4.X r. b. o godz. 12-ej.

Naczelnik Wzienia (—) **W. Makowski**

Nowogrodzkie, dn. 20.IX 1929 r.

MIEJSKIE KINO KULTURALNO-OŚWIATOWE
DZIŚ PREMIERA!
Dramat wytwórni First National. — Reżyserował A. Seiber.
„CHCĘ ŚNIĆ O TOBIE”
W rolach głównych: COLLEN MOORE, LILJANA TASHMAN, EDMUND LOVE.
Następny program „**BANDYTA**”.
Początek seansów: w sobotę i niedzielę o godz. 5, 7 i 9-ej; w dniu powszednie o godz. 7 i 9-ej
Ceny miejsc: Łoże 2 zł., I miejsce 1.50 gr., II miejsce 1 zł., III miejsce 70 gr.

szczyłem techniki nowoczesnej jest krajowego wyrobu

WUNGESRAM

WILNO, ul. ŁASNE, 24. GŁÓWNE SWIETŁO MIEJSC DLA OPAŁU